

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Beatitudo non consistit in bonis fortunæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

tas octoginta de summo bono sententias: veruntamen omnes possunt ad tres classes reduci, juxta distinctionem illam bonorum, quam primò tradiderunt Academici, teste Cicerone 1. Academ. quæstionum, deinde Aristoteles 1. libro magnorum moralium cap. 3. Bona enim hominis sunt triplicis generis, scilicet bona animæ, bona corporis, & bona exteriora, sive fortunæ. Bona fortunæ sunt divitiæ, honores, gloria, potestas, & quæ sub his continentur. Bona corporis, sunt valetudo, robor, pulchritudo, voluptas, & quæ ad hæc reduci possunt. Bona verò animæ sunt virtutes & scientiæ, & quæ ad eas conducunt. Ut ergo omnes antiquorum Philosophorum errores penitus excludantur, per hæc tria bonorum genera breviter discurrendum est, ac demonstrandum in nullo eorum veram hominis fælicitatem posse consistere.

§. I.

Beatitudo non consistit in bonis fortune.

Dico primò, beatitudinem objectivam hominis non posse consistere in bonis fortunæ. Ita D. Thomas hinc art. 1. & tribus sequentibus.

2. Probatur breviter: Beatitudo, cum sit maxima hominis perfectio, debet esse bonum homini intrinsicum, ipso homine superius & excellentius, firmum ac stabile, & ejus appetitum perfectè satiare: bona autem fortunæ sunt purè externa, homine inferiora, & ei deservientia tanquam media ad vitam sustentandam, insuper citò transeunt ac dilabuntur, ejusque appetitum non satiant; *Avarus enim non impletur pecunia*, ut dicitur Eccles. 5. & ut ait Bernardus, *Non plus satiatur cor hominis aurò, quàm corpus aurò*: Ergo in illis objectiva hominis beatitudo non potest consistere.

3. Deinde beatitudo non est communis bonis & malis, sed determinatè bonum reddit habentem: At bona fortunæ, ut divitiæ, honores, potentia, &c. bonis & malis, justis & peccatoribus, regibus & tyrannis communia sunt, illisque potest homo bene vel malè uti, ut experientia constat: Ergo in bonis illis objectiva hominis beatitudo consistere nequit.

4. Item beatitudo possessa affert omnia bona, & excludit omnia mala, ut constat ex ejus definitionibus suprà adductis: At verò bona fortunæ, nec omnia bona afferunt, v. g. valetudinem, aut sapientiam, juxta illud Proverb. 17. *Quid prodest stulto habere divitias, cum sapientiam emere non possit*. Nec omnia mala excludunt, quin potiùs multas pariunt curas & afflictiones; nam ut ait Bernardus Epist. 105. *Posseffa onerant, amata inquinant, amissa cruciant*: & propterea Christus Luca 8. divitias spinas appellat, quia (inquit Gregorius homil. 15. in Evang.) *cogitationum suarum punctationibus mentem lacerant*. Unde egregiè Cyprianus ad Donatum: *Quos felices opinaris, infinita ac sine terminis rura latius porrigentes, quibus argenti & aurì maximum pondus &c. bos inter divitias suas trepidos, cogitationis incerta sollicitudo discrutiat, ne prado vastet, ne percussor infestet, ne inimica cujusque locupletioris invidia, calumniosis litibus inquietet. Non cibus securè somnusque contingit. Suspirat ille in convivio, bibat licet in gemma; & cum epulis marcidum corpus, thorvis mollior alto sinu condiderit, vigilat in plu-*

ma; nec intelligit miser speciosa sibi esse supèrlia, aurò se alligatum teneri, & possideri magis quàm possidere divitias. Bellè quoque Regius Pfaltes divites avaros, viros divitiarum appellavit, non divitias virorum, ut ostenderet eos non esse possessores divitiarum, sed à divitiis suis possideri, ut rectè annotavit D. Ambrosius libro de Naboth. cap. 15.

Denique ut discurret D. Thomas hinc artic. 1. in argumento *sed contra*. Bonum hominis in retinendo beatitudinem magis consistit, quàm in emittendo ipsam: divitiæ autem, ut ait Boëtius, *effundendo magis quàm conservando melius nitent*: unde Apostolus ad Philipp. 3. de bonis temporalibus loquens, ait: *ea arbitror ut stercorea*: nimirum quia hæc congregata fœtent, effusa verò ac super terram dispersa, eam germinare, ac fructum copiosum afferre faciunt: Ergo beatitudo hominis, in divitiis & bonis fortunæ non potest consistere.

Idem dicendum de honoribus, dignitatibus, ac seculari potentia: nam hæc etiam bona sunt purè externa, & humani cordis famem non satiant, sed acciunt, & ut ait Seneca ad Polibium: *Cum labore possidentur, cum invidia conspiciuntur, eosque ipsos quos exornant, onerant & premunt*. Illa etiam lubrica sunt, fluxa, caduca, & transitoria. Unde mundi gloria ac potestas Jacobi 4. vocatur, *Vapor ad modicum parens*: & Sap. 5. dicitur, *Quasi umbra transiens*. Item Daniel. 7. terrena regna marinis fluctibus comparantur. *Vidi, & ecce quatuor venti pugnant in mari magno*: quia (inquit Theodoretus) sicut marini fluctus, pro vario ventorum flatu, huc illucque fluunt & reflunt, sic regna à gente ad gentem transeunt; Assyriorum regnum ad Persas, Persarum ad Medos, Medorum ad Græcos, Græcorum ad Romanos, Romanorum ad Germanos & ad Turcas. Hinc etiam tot subita mortis Regum, Imperatorum, Dynastiarum, que præter omnem expectationem levissimâ occasione contingunt. Unde Propheta Psal. 36. *Vidi impium superexaltatum, & elevatum sicut cedros Libani; & transivi, & ecce non erat; quasi vireum, & non est inventus locus ejus*. Et Sapiens Eccles. 10. *Rex hodie est, & cras morietur*.

Nec in prophana tantùm, sed in sacra etiam potestate, tales mutationes videre est, sive tales eorum inopinatas mortes, qui post illam adeptam brevissimè vixerunt, & vix illius administrationem attigerunt. Exemplo sunt multi supremi Pontifices, qui nec integrum mensem, imò nec hebdomadam integram sui Pontificatus numerare potuerunt. Sic Stephanus II. dies 4. Urbanus VII. dies 7. Bonifacius VI. dies 15. Cælestinus IV. dies 17. Sifninius dies 20. Marcellus II. dies 21. Damasus II. dies 23. Pius III. dies 26. Leo XI. dies 27. Pontificatum tenuisse, tamque brevi spatio absolvisse dicuntur. Hinc Bernardus ad Eugenium scribens, & hanc Pontificatus brevitatem inculcans, Ep. 237. *In omnibus operibus memento te esse hominem, inquit, & timor ejus, qui aufert spiritum Principum, semper stet ante oculos tuos. Quorum in brevi Romanorum Pontificum mortes tuis oculis aspexisti? Ipsi te predecessores tui curissima & curissima decessione admonent; & modicum tempus dominationis eorum, paucitatem dierum tuorum nuntiet tibi. Ingi proinde meditatione, inter hujus presentis gloria blandimenta, memorare novissima tua: quia quibus successisti in Sedem, ipsos sine dubio sequer-*

ris ad moriem; &c. Et propter hoc refert Bellarminus lib. 3. de summo Pontifice cap. 24. ubi & citat librum primum sacrarum ceremoniarum, quod in promotione summi Pontificis incenditur stupa coram eo, & dicitur ei: *Sic transit gloria mundi*: scilicet ut hoc symbolo moneatur, quam brevi sit fruiturus illa gloria, in quam cum Pontificia dignitas evehit, memineritque vicinæ mortis, quæ totam illam pompam brevi dissipatura est. Ad quod idem pertinet, quod mox acceptas claves, velut symbolum Pontificiæ potestatis, alteri tradit, ut nimirum significet se potestatem, cujus indicia sunt, non diu servaturum.

*Omnia sunt hominum tenui pendentiâ filo,
Et subito casu quæ valvère ruunt.*

S. II.

Beatitudo in bonis corporis consistere nequit.

8. **D**ico secundò, beatitudinem in aliquo corporis bono, præsertim in voluptate, non posse consistere. Ita S. Thomas art. 5. & 6.

Probatur prima pars: Beatitudo cum sit ultimus finis, non debet ad aliquid aliud ordinari: Sed omnia bona corporis ordinantur ad bona animæ, sicut ad finem, quia ut ait S. Doctor hîc art. 5. *Ipsum corpus est propter animam; sicut materia propter formam, & instrumenta propter motorem, ut per ea suas actiones exerceat*: Ergo beatitudo in bonis corporis nequit consistere.

9. Confirmatur: quia hæc bona communia sunt hominibus & brutis; imò in brutis sæpè reperiuntur perfectiori modo quàm in hominibus, ut vita longior, valetudo firmior, vires majores, sensus acutiores. Unde Seneca: *Ratio perfecta proprium hominis bonum est; cætera illi cum animalibus communia sunt: est fortis, & leones formosus est, & pavones: velox est, & equus: habet vocem, sed quantò clariorem canes, acutior aquila, graviorem tauri, dulciorem & suaviorem lucinæ?* Adde etiam quod bona corporalia citò transeunt; beatitudo autem incorruptibilis est.

10. Secunda pars, quod scilicet beatitudo in voluptatibus carnis non possit consistere, ostenditur contra Epicureos, felicitatem hominis in prædictis voluptatibus collocantes; & contra Saracenos & Mahometanos, qui beatitudinem nedum vitæ hujus, sed etiam vitæ futuræ, constituunt in comestationibus, fornicationibus, & aliis carnalibus oblectamentis; & denique contra Cerinthum, & ejus discipulos, qui (teste D. Thoma 3. contra Gent. cap. 27.) se in ultima felicitate post resurrectionem mille annos in regno Christi secundum carnales ventris voluptates fabulabantur futuros, unde & *Chiliasæ*, quod idem est latinè ac millenarii, sunt appellati. Probatur, inquam, hæc pars: Felicitas, cum sit maxima hominis perfectio, debet illi convenire secundum id quod est nobilissimum in ipso: Atqui voluptates carnis conveniunt homini, non secundum intellectum, qui est nobilissima ipsius potentia, sed solum secundum sensum: Ergo in illis ejus beatitudo non consistit.

11. Confirmatur: nam (ut discurret D. Thomas loco citato) *Summa perfectio hominis esse non potest in hoc quod conjungitur rebus se inferioribus, sed per hoc quod conjungitur alicui rei alio-*

ri; finis enim est melior eò quod est ad finem: delectationes autem præmissæ consistunt in hoc quod homo secundum sensum conjungitur aliquibus se inferioribus, scilicet sensibilibus quibusdam: non est igitur in talibus delectationibus felicitas ponenda. Unde bellè Seneca Epist. 74. *Quid mihi voluptatem nominas? hominis bonum quæro, non pecudis, aut belluæ, quibus venter laxior est, & ad percipiendas corporis voluptates aptior. Ille cibo avidius uruntur, venere non eque fatigantur.* Addit Simplicius, sapientissimè hoc à natura constitutum esse, nempe carnales delicias citò transire, usuque suo perire, ne diu infani essemus: voluptas enim, brevis infania est.

B Secundò probatur eadem pars: Finis ultimus ad ulteriorem finem non est ordinabilis: delectationes autem tactûs & gustûs ordinantur ad aliquem finem, scilicet ad conservationem corporis, & ad prolis generationem, suntque veluti condimenta seu accessoria boni honesti; & idèò provida & sapiens natura, illas tanquam lenocinium & incitamentum apposuit in actibus necessariis ad conservationem individui & speciei, ut bruta quæ non possunt apprehendere bonum honestum, illo delectabili traherentur. Ex quo inferes, quod non idèò res est honesta, quia delectabilis, ut volebant Epicurei, qui bonum honestum ad voluptatem ordinabant; sed potius e contra res est delectabilis, quia honesta & conveniens naturæ rationali: unde deordinatio & peccatum est creaturæ rationali, aliquod opus propter delectationem, tanquam propter finem facere: tunc enim agit more brutorum, & quod in bruto est natura, in ipsa est vitium.

Tertio suadet eadem pars, ex eo quod beatitudo, ut suprà dicebamus, debet omnia mala excludere: voluptates autem corporeæ omnia mala non expellunt, sed potius multis amaritudinibus resperse sunt. Unde bellè Hugo à S. Victore: *Voluptas mel habet in ore, fel in corde, aculeum in dorso.* Et Boëtius lib. 3. de consolat.

*Habet hoc voluptas omnis,
Stimulis agit fruentes;
Apumque par volantum,
Vbi grata mella fudit,
Fugit, & nimis tenaci
Ferit ita corda morsu.*

Denique, ut discurret D. Thomas hîc art. 6. Delectatio est quoddam proprium accidens, quod consequitur beatitudinem; ex hoc enim aliquis delectatur, quod habet bonum sibi conveniens: Ergo delectatio non est ipsa beatitudo hominis, sed solum aliqua ejus proprietas. Quæ ratio convincit non solum de delectatione corporea, sed etiam de spirituali.

Dices: Dolor est summum malum: Atqui summo malo opponi debet summum bonum, Ergo delectatio, quæ dolori opponitur, debet esse summum bonum.

Item delectatio appetitur propter seipsam, & omnia alia gratiâ ipsius: Ergo est ultimus finis, ac proinde summum bonum. Utraque consequentia patet, Antecedens probatur. Idèò appetitur bonum, ut ejus præsentia & possessione quiescat appetitus: Sed hujusmodi quies est idem quod delectatio: Ergo omnia propter delectationem appetuntur, ipsa verò gratiâ sui appetitur.

Ad primum argumentum respondeo, negando Antecedens: mors enim & peccatum sunt